Algebra3, elemző szakirány

ELTE Algebra és Számelmélet Tanszék

Előadó: Kiss Emil
ewkiss@cs.elte.hu

1. előadás

A félév anyaga

- Gyűrűk és testek

A félév anyaga

- Gyűrűk és testek
  - Ideál, faktorgyűrű, főideálgyűrű

A félév anyaga

- Gyűrűk és testek
  - Ideál, faktorgyűrű, főideálgyűrű
  - Gauss-egészek, két négyzetszám tétel

A félév anyaga

- Gyűrűk és testek
  - Ideál, faktorgyűrű, főideálgyűrű
  - Gauss-egészek, két négyzetszám tétel
  - Az alaptételes gyűrűk jellemzése

A félév anyaga

- Gyűrűk és testek
  - Ideál, faktorgyűrű, főideálgyűrű
  - Gauss-egészek, két négyzetszám tétel
  - Az alaptételes gyűrűk jellemzése
  - A számfogalom lezárása

A félév anyaga

- Gyűrűk és testek
  - Ideál, faktorgyűrű, főideálgyűrű
  - Gauss-egészek, két négyzetszám tétel
  - Az alaptételes gyűrűk jellemzése
  - A számfogalom lezárása
  - Algebrai és transzcendens számok

A félév anyaga

- Gyűrűk és testek
  - Ideál, faktorgyűrű, főideálgyűrű
  - Gauss-egészek, két négyzetszám tétel
  - Az alaptételes gyűrűk jellemzése
  - A számfogalom lezárása
  - Algebrai és transzcendens számok
  - Testbővítések, testek konstrukciója

A félév anyaga

- Gyűrűk és testek
  - Ideál, faktorgyűrű, főideálgyűrű
  - Gauss-egészek, két négyzetszám tétel
  - Az alaptételes gyűrűk jellemzése
  - A számfogalom lezárása
  - Algebrai és transzcendens számok
  - Testbővítések, testek konstrukciója
  - Geometriai szerkeszthetőség, algebrai egyenletek

A félév anyaga

- Gyűrűk és testek
  - Ideál, faktorgyűrű, főideálgyűrű
  - Gauss-egészek, két négyzetszám tétel
  - Az alaptételes gyűrűk jellemzése
  - A számfogalom lezárása
  - Algebrai és transzcendens számok
  - Testbővítések, testek konstrukciója
  - Geometriai szerkeszthetőség, algebrai egyenletek
  - Véges testek, kódelmélet

A félév anyaga

- Gyűrűk és testek
  - Ideál, faktorgyűrű, főideálgyűrű
  - Gauss-egészek, két négyzetszám tétel
  - Az alaptételes gyűrűk jellemzése
  - A számfogalom lezárása
  - Algebrai és transzcendens számok
  - Testbővítések, testek konstrukciója
  - Geometriai szerkeszthetőség, algebrai egyenletek
  - Véges testek, kódelmélet
- Lineáris algebra

A félév anyaga

- Gyűrűk és testek
  - Ideál, faktorgyűrű, főideálgyűrű
  - Gauss-egészek, két négyzetszám tétel
  - Az alaptételes gyűrűk jellemzése
  - A számfogalom lezárása
  - Algebrai és transzcendens számok
  - Testbővítések, testek konstrukciója
  - Geometriai szerkeszthetőség, algebrai egyenletek
  - Véges testek, kódelmélet
- Lineáris algebra
  - Kvadratikus alak négyzetösszeg alakja

A félév anyaga

- Gyűrűk és testek
  - Ideál, faktorgyűrű, főideálgyűrű
  - Gauss-egészek, két négyzetszám tétel
  - Az alaptételes gyűrűk jellemzése
  - A számfogalom lezárása
  - Algebrai és transzcendens számok
  - Testbővítések, testek konstrukciója
  - Geometriai szerkeszthetőség, algebrai egyenletek
  - Véges testek, kódelmélet
- Lineáris algebra
  - Kvadratikus alak négyzetösszeg alakja
  - Euklideszi terek: merőlegesség és skaláris szorzat

A félév anyaga

- Gyűrűk és testek
  - Ideál, faktorgyűrű, főideálgyűrű
  - Gauss-egészek, két négyzetszám tétel
  - Az alaptételes gyűrűk jellemzése
  - A számfogalom lezárása
  - Algebrai és transzcendens számok
  - Testbővítések, testek konstrukciója
  - Geometriai szerkeszthetőség, algebrai egyenletek
  - Véges testek, kódelmélet
- Lineáris algebra
  - Kvadratikus alak négyzetösszeg alakja
  - Euklideszi terek: merőlegesség és skaláris szorzat
  - Egybevágósági transzformációk valós és komplex fölött

A félév anyaga

- Gyűrűk és testek
  - Ideál, faktorgyűrű, főideálgyűrű
  - Gauss-egészek, két négyzetszám tétel
  - Az alaptételes gyűrűk jellemzése
  - A számfogalom lezárása
  - Algebrai és transzcendens számok
  - Testbővítések, testek konstrukciója
  - Geometriai szerkeszthetőség, algebrai egyenletek
  - Véges testek, kódelmélet
- Lineáris algebra
  - Kvadratikus alak négyzetösszeg alakja
  - Euklideszi terek: merőlegesség és skaláris szorzat
  - Egybevágósági transzformációk valós és komplex fölött
  - Diagonalizálhatóság ortonormált bázisban

A félév anyaga

- Gyűrűk és testek
  - Ideál, faktorgyűrű, főideálgyűrű
  - Gauss-egészek, két négyzetszám tétel
  - Az alaptételes gyűrűk jellemzése
  - A számfogalom lezárása
  - Algebrai és transzcendens számok
  - Testbővítések, testek konstrukciója
  - Geometriai szerkeszthetőség, algebrai egyenletek
  - Véges testek, kódelmélet
- Lineáris algebra
  - Kvadratikus alak négyzetösszeg alakja
  - Euklideszi terek: merőlegesség és skaláris szorzat
  - Egybevágósági transzformációk valós és komplex fölött
  - Diagonalizálhatóság ortonormált bázisban
  - Polinommátrixok, a Jordan-alak kiszámítása

Irodalom

- http://www.cs.elte.hu/~ewkiss/bboard/

Irodalom

- http://www.cs.elte.hu/~ewkiss/bboard/
  - Az előadáson látott prezentáció, és nyomtatható változata

Irodalom

- `http://www.cs.elte.hu/~ewkiss/bboard/`
  - Az előadáson látott prezentáció, és nyomtatható változata
  - A gyakorlatokon szereplő feladatsorok

Irodalom

- http://www.cs.elte.hu/~ewkiss/bboard/
  - Az előadáson látott prezentáció, és nyomtatható változata
  - A gyakorlatokon szereplő feladatsorok
  - Információk a vizsgákról, zárthelyikről

Irodalom

- http://www.cs.elte.hu/~ewkiss/bboard/
  - Az előadáson látott prezentáció, és nyomtatható változata
  - A gyakorlatokon szereplő feladatsorok
  - Információk a vizsgákról, zárthelyikről
  - Tematikák, oktatási anyagok, ajánlott irodalom

Irodalom

- `http://www.cs.elte.hu/~ewkiss/bboard/`
  - Az előadáson látott prezentáció, és nyomtatható változata
  - A gyakorlatokon szereplő feladatsorok
  - Információk a vizsgákról, zárthelyikről
  - Tematikák, oktatási anyagok, ajánlott irodalom
- Kiss Emil: Bevezetés az algebrába

Irodalom

- `http://www.cs.elte.hu/~ewkiss/bboard/`
    - Az előadáson látott prezentáció, és nyomtatható változata
    - A gyakorlatokon szereplő feladatsorok
    - Információk a vizsgákról, zárthelyikről
    - Tematikák, oktatási anyagok, ajánlott irodalom
- Kiss Emil: Bevezetés az algebrába
    - Gyűrűk és testek

Irodalom

- http://www.cs.elte.hu/~ewkiss/bboard/
  - Az előadáson látott prezentáció, és nyomtatható változata
  - A gyakorlatokon szereplő feladatsorok
  - Információk a vizsgákról, zárthelyikről
  - Tematikák, oktatási anyagok, ajánlott irodalom
- Kiss Emil: Bevezetés az algebrába
  - Gyűrűk és testek
  - Polinommátrixok, Jordan-alak

Irodalom

- `http://www.cs.elte.hu/~ewkiss/bboard/`
  - Az előadáson látott prezentáció, és nyomtatható változata
  - A gyakorlatokon szereplő feladatsorok
  - Információk a vizsgákról, zárthelyikről
  - Tematikák, oktatási anyagok, ajánlott irodalom
- Kiss Emil: Bevezetés az algebrába
  - Gyűrűk és testek
  - Polinommátrixok, Jordan-alak
  - A gyakorlatokon szereplő feladatok megoldásai

Irodalom

- `http://www.cs.elte.hu/~ewkiss/bboard/`
  - Az előadáson látott prezentáció, és nyomtatható változata
  - A gyakorlatokon szereplő feladatsorok
  - Információk a vizsgákról, zárthelyikről
  - Tematikák, oktatási anyagok, ajánlott irodalom
- Kiss Emil: Bevezetés az algebrába
  - Gyűrűk és testek
  - Polinommátrixok, Jordan-alak
  - A gyakorlatokon szereplő feladatok megoldásai
- Freud Róbert: Lineáris algebra

Irodalom

- `http://www.cs.elte.hu/~ewkiss/bboard/`
  - Az előadáson látott prezentáció, és nyomtatható változata
  - A gyakorlatokon szereplő feladatsorok
  - Információk a vizsgákról, zárthelyikről
  - Tematikák, oktatási anyagok, ajánlott irodalom
- Kiss Emil: Bevezetés az algebrába
  - Gyűrűk és testek
  - Polinommátrixok, Jordan-alak
  - A gyakorlatokon szereplő feladatok megoldásai
- Freud Róbert: Lineáris algebra
  - A félév lineáris algebra anyaga

Irodalom

- `http://www.cs.elte.hu/~ewkiss/bboard/`
    - Az előadáson látott prezentáció, és nyomtatható változata
    - A gyakorlatokon szereplő feladatsorok
    - Információk a vizsgákról, zárthelyikről
    - Tematikák, oktatási anyagok, ajánlott irodalom
- Kiss Emil: Bevezetés az algebrába
    - Gyűrűk és testek
    - Polinommátrixok, Jordan-alak
    - A gyakorlatokon szereplő feladatok megoldásai
- Freud Róbert: Lineáris algebra
    - A félév lineáris algebra anyaga
    - Feladatok megoldásokkal

Irodalom

- `http://www.cs.elte.hu/~ewkiss/bboard/`
  - Az előadáson látott prezentáció, és nyomtatható változata
  - A gyakorlatokon szereplő feladatsorok
  - Információk a vizsgákról, zárthelyikről
  - Tematikák, oktatási anyagok, ajánlott irodalom
- Kiss Emil: Bevezetés az algebrába
  - Gyűrűk és testek
  - Polinommátrixok, Jordan-alak
  - A gyakorlatokon szereplő feladatok megoldásai
- Freud Róbert: Lineáris algebra
  - A félév lineáris algebra anyaga
  - Feladatok megoldásokkal
- Freud-Gyarmati: Számelmélet

Irodalom

- http://www.cs.elte.hu/~ewkiss/bboard/
  - Az előadáson látott prezentáció, és nyomtatható változata
  - A gyakorlatokon szereplő feladatsorok
  - Információk a vizsgákról, zárthelyikről
  - Tematikák, oktatási anyagok, ajánlott irodalom
- Kiss Emil: Bevezetés az algebrába
  - Gyűrűk és testek
  - Polinommátrixok, Jordan-alak
  - A gyakorlatokon szereplő feladatok megoldásai
- Freud Róbert: Lineáris algebra
  - A félév lineáris algebra anyaga
  - Feladatok megoldásokkal
- Freud-Gyarmati: Számelmélet
  - Gauss-egészek, két négyzetszám tétel, ideálok

Irodalom

- http://www.cs.elte.hu/~ewkiss/bboard/
  - Az előadáson látott prezentáció, és nyomtatható változata
  - A gyakorlatokon szereplő feladatsorok
  - Információk a vizsgákról, zárthelyikről
  - Tematikák, oktatási anyagok, ajánlott irodalom
- Kiss Emil: Bevezetés az algebrába
  - Gyűrűk és testek
  - Polinommátrixok, Jordan-alak
  - A gyakorlatokon szereplő feladatok megoldásai
- Freud Róbert: Lineáris algebra
  - A félév lineáris algebra anyaga
  - Feladatok megoldásokkal
- Freud-Gyarmati: Számelmélet
  - Gauss-egészek, két négyzetszám tétel, ideálok
- Czédli-Szendrei-Szendrei: Absztrakt algebrai feladatok

A számonkérés módja

- A gyakorlati jegy:

A számonkérés módja

- A gyakorlati jegy:
  - Csak három hiányzás megengedett.

A számonkérés módja

- A gyakorlati jegy:
  - Csak három hiányzás megengedett.
  - Két évfolyamzárthelyi: 50 – 50%,
    az előadás idejében: okt. 17. és dec. 12.

A számonkérés módja

- A gyakorlati jegy:
  - Csak három hiányzás megengedett.
  - Két évfolyamzárthelyi: 50 – 50%,
    az előadás idejében: okt. 17. és dec. 12.
    - az elégtelen zárthelyiket ki kell javítani;

A számonkérés módja

- A gyakorlati jegy:
  - Csak három hiányzás megengedett.
  - Két évfolyamzárthelyi: 50 – 50%,
    az előadás idejében: okt. 17. és dec. 12.
    - az elégtelen zárthelyiket ki kell javítani;
    - javító a félév végén, a gyakorlatvezető döntése alapján;

A számonkérés módja

- A gyakorlati jegy:
  - Csak három hiányzás megengedett.
  - Két évfolyamzárthelyi: 50 – 50%,
    az előadás idejében: okt. 17. és dec. 12.
    - az elégtelen zárthelyiket ki kell javítani;
    - javító a félév végén, a gyakorlatvezető döntése alapján;
    - Ha nem sikerül: gyakorlati jegy utóvizsga.

A számonkérés módja

- A gyakorlati jegy:
  - Csak három hiányzás megengedett.
  - Két évfolyamzárthelyi: 50 – 50%,
    az előadás idejében: okt. 17. és dec. 12.
    - az elégtelen zárthelyiket ki kell javítani;
    - javító a félév végén, a gyakorlatvezető döntése alapján;
    - Ha nem sikerül: gyakorlati jegy utóvizsga.
- A vizsgajegy:

A számonkérés módja

- A gyakorlati jegy:
  - Csak három hiányzás megengedett.
  - Két évfolyamzárthelyi: 50 – 50%,
    az előadás idejében: okt. 17. és dec. 12.
    - az elégtelen zárthelyiket ki kell javítani;
    - javító a félév végén, a gyakorlatvezető döntése alapján;
    - Ha nem sikerül: gyakorlati jegy utóvizsga.
- A vizsgajegy:
  - Csak érvényes gyakorlati jeggyel lehet vizsgázni.

A számonkérés módja

- A gyakorlati jegy:
  - Csak három hiányzás megengedett.
  - Két évfolyamzárthelyi: 50 – 50%,
    az előadás idejében: okt. 17. és dec. 12.
    - az elégtelen zárthelyiket ki kell javítani;
    - javító a félév végén, a gyakorlatvezető döntése alapján;
    - Ha nem sikerül: gyakorlati jegy utóvizsga.
- A vizsgajegy:
  - Csak érvényes gyakorlati jeggyel lehet vizsgázni.
  - Szóbeli vizsga, az anyag megértését is méri!

A számonkérés módja

- A gyakorlati jegy:
  - Csak három hiányzás megengedett.
  - Két évfolyamzárthelyi: 50 – 50%,
    az előadás idejében: okt. 17. és dec. 12.
    - az elégtelen zárthelyiket ki kell javítani;
    - javító a félév végén, a gyakorlatvezető döntése alapján;
    - Ha nem sikerül: gyakorlati jegy utóvizsga.
- A vizsgajegy:
  - Csak érvényes gyakorlati jeggyel lehet vizsgázni.
  - Szóbeli vizsga, az anyag megértését is méri!
    - Mindenki két tételt húz:

A számonkérés módja

- A gyakorlati jegy:
  - Csak három hiányzás megengedett.
  - Két évfolyamzárthelyi: 50 – 50%,
    az előadás idejében: okt. 17. és dec. 12.
    - az elégtelen zárthelyiket ki kell javítani;
    - javító a félév végén, a gyakorlatvezető döntése alapján;
    - Ha nem sikerül: gyakorlati jegy utóvizsga.
- A vizsgajegy:
  - Csak érvényes gyakorlati jeggyel lehet vizsgázni.
  - Szóbeli vizsga, az anyag megértését is méri!
    - Mindenki két tételt húz:
    - az első egy konkrét bizonyítás;

A számonkérés módja

- A gyakorlati jegy:
  - Csak három hiányzás megengedett.
  - Két évfolyamzárthelyi: 50 – 50%,
    az előadás idejében: okt. 17. és dec. 12.
    - az elégtelen zárthelyiket ki kell javítani;
    - javító a félév végén, a gyakorlatvezető döntése alapján;
    - Ha nem sikerül: gyakorlati jegy utóvizsga.
- A vizsgajegy:
  - Csak érvényes gyakorlati jeggyel lehet vizsgázni.
  - Szóbeli vizsga, az anyag megértését is méri!
    - Mindenki két tételt húz:
    - az első egy konkrét bizonyítás;
    - a második egy téma a félévből, ahol ki kell mondani (és alkalmazni tudni) a tételeket és a definíciókat.

A számonkérés módja

- A gyakorlati jegy:
  - Csak három hiányzás megengedett.
  - Két évfolyamzárthelyi: 50 – 50%,
    az előadás idejében: okt. 17. és dec. 12.
    - az elégtelen zárthelyiket ki kell javítani;
    - javító a félév végén, a gyakorlatvezető döntése alapján;
    - Ha nem sikerül: gyakorlati jegy utóvizsga.
- A vizsgajegy:
  - Csak érvényes gyakorlati jeggyel lehet vizsgázni.
  - Szóbeli vizsga, az anyag megértését is méri!
    - Mindenki két tételt húz:
    - az első egy konkrét bizonyítás;
    - a második egy téma a félévből, ahol ki kell mondani (és alkalmazni tudni) a tételeket és a definíciókat.
    - Bármelyik tétel nemtudása esetén a vizsga elégtelen.

Izomorfizmus és homomorfizmus

Definíció

Legyenek R és S gyűrűk.

Izomorfizmus és homomorfizmus

Definíció

Legyenek R és S gyűrűk.
Az R összeadása $+_R$, szorzása $*_R$.

Izomorfizmus és homomorfizmus

Definíció

Legyenek R és S gyűrűk.
Az R összeadása $+_R$, szorzása $*_R$.
Az S összeadása $+_S$, szorzása $*_S$.

Izomorfizmus és homomorfizmus

Definíció

Legyenek R és S gyűrűk.
Az R összeadása $+_R$, szorzása $*_R$.
Az S összeadása $+_S$, szorzása $*_S$.
A $\psi : R \to S$ leképezés gyűrűhomomorfizmus,
ha az összeadást és a szorzást is tartja:

Izomorfizmus és homomorfizmus

Definíció

Legyenek R és S gyűrűk.
Az R összeadása $+_R$, szorzása $*_R$.
Az S összeadása $+_S$, szorzása $*_S$.
A $\psi : R \to S$ leképezés gyűrűhomomorfizmus,
ha az összeadást és a szorzást is tartja:
$\psi(a +_R b) = \psi(a) +_S \psi(b)$ minden $a, b \in R$-re,

Izomorfizmus és homomorfizmus

Definíció

Legyenek R és S gyűrűk.
Az R összeadása $+_R$, szorzása $*_R$.
Az S összeadása $+_S$, szorzása $*_S$.
A $\psi : R \to S$ leképezés gyűrűhomomorfizmus,
ha az összeadást és a szorzást is tartja:
$\psi(a +_R b) = \psi(a) +_S \psi(b)$ minden $a, b \in R$-re,
$\psi(a *_R b) = \psi(a) *_S \psi(b)$ minden $a, b \in R$-re.

Izomorfizmus és homomorfizmus

Definíció

Legyenek R és S gyűrűk.
Az R összeadása $+_R$, szorzása $*_R$.
Az S összeadása $+_S$, szorzása $*_S$.
A $\psi : R \to S$ leképezés gyűrűhomomorfizmus,
ha az összeadást és a szorzást is tartja:
$\psi(a +_R b) = \psi(a) +_S \psi(b)$ minden $a, b \in R$-re,
$\psi(a *_R b) = \psi(a) *_S \psi(b)$ minden $a, b \in R$-re.
Ha ψ kölcsönösen egyértelmű is, akkor ψ izomorfizmus.

Izomorfizmus és homomorfizmus

Definíció

Legyenek R és S gyűrűk.
Az R összeadása $+_R$, szorzása $*_R$.
Az S összeadása $+_S$, szorzása $*_S$.
A $\psi : R \to S$ leképezés gyűrűhomomorfizmus,
ha az összeadást és a szorzást is tartja:
$\psi(a +_R b) = \psi(a) +_S \psi(b)$ minden $a, b \in R$-re,
$\psi(a *_R b) = \psi(a) *_S \psi(b)$ minden $a, b \in R$-re.
Ha ψ kölcsönösen egyértelmű is, akkor ψ izomorfizmus.

Homomorfizmusok, amik nem izomorfizmusok

Izomorfizmus és homomorfizmus

Definíció

Legyenek R és S gyűrűk.
Az R összeadása $+_R$, szorzása $*_R$.
Az S összeadása $+_S$, szorzása $*_S$.
A $\psi : R \to S$ leképezés gyűrűhomomorfizmus,
ha az összeadást és a szorzást is tartja:
$\psi(a +_R b) = \psi(a) +_S \psi(b)$ minden $a, b \in R$-re,
$\psi(a *_R b) = \psi(a) *_S \psi(b)$ minden $a, b \in R$-re.
Ha ψ kölcsönösen egyértelmű is, akkor ψ izomorfizmus.

Homomorfizmusok, amik nem izomorfizmusok

(1) $R = \mathbb{Z}$, $S = \mathbb{Z}_n$, $\varphi(k) = k$ maradéka mod n.

Izomorfizmus és homomorfizmus

Definíció

Legyenek R és S gyűrűk.
Az R összeadása $+_R$, szorzása $*_R$.
Az S összeadása $+_S$, szorzása $*_S$.
A $\psi : R \to S$ leképezés gyűrűhomomorfizmus,
ha az összeadást és a szorzást is tartja:
$\psi(a +_R b) = \psi(a) +_S \psi(b)$ minden $a, b \in R$-re,
$\psi(a *_R b) = \psi(a) *_S \psi(b)$ minden $a, b \in R$-re.
Ha ψ kölcsönösen egyértelmű is, akkor ψ izomorfizmus.

Homomorfizmusok, amik nem izomorfizmusok

(1) $R = \mathbb{Z}$, $S = \mathbb{Z}_n$, $\varphi(k) = k$ maradéka mod n.

(2) $R = \mathbb{R}[x]$, $S = \mathbb{C}$, $\varphi(f) = f(i)$ (φ az i behelyettesítése).

Elemi tulajdonságok

Láttuk korábban (2.2.44. Feladat)

Legyen $\varphi : G \to H$ csoporthomomorfizmus.

Elemi tulajdonságok

Láttuk korábban (2.2.44. Feladat)

Legyen $\varphi : G \to H$ csoporthomomorfizmus. Ekkor φ az egységelemet az egységelembe viszi,

Elemi tulajdonságok

Láttuk korábban (2.2.44. Feladat)

Legyen $\varphi : G \to H$ csoporthomomorfizmus. Ekkor φ az egységelemet az egységelembe viszi, és inverz képe a kép inverze lesz

Elemi tulajdonságok

Láttuk korábban (2.2.44. Feladat)

Legyen $\varphi : G \to H$ csoporthomomorfizmus. Ekkor φ az egységelemet az egységelembe viszi, és inverz képe a kép inverze lesz (azaz φ az inverzképzés műveletét is tartja).

Elemi tulajdonságok

Láttuk korábban (2.2.44. Feladat)

Legyen $\varphi : G \to H$ csoporthomomorfizmus. Ekkor φ az egységelemet az egységelembe viszi, és inverz képe a kép inverze lesz (azaz φ az inverzképzés műveletét is tartja).

Következmény

Ha $\varphi : R \to S$ gyűrűhomomorfizmus, akkor R nullelemét S nullelemébe viszi,

Elemi tulajdonságok

Láttuk korábban (2.2.44. Feladat)

Legyen $\varphi : G \to H$ csoporthomomorfizmus. Ekkor φ az egységelemet az egységelembe viszi, és inverz képe a kép inverze lesz (azaz φ az inverzképzés műveletét is tartja).

Következmény

Ha $\varphi : R \to S$ gyűrűhomomorfizmus, akkor R nullelemét S nullelemébe viszi, azaz $\varphi(0) = 0$,

Elemi tulajdonságok

Láttuk korábban (2.2.44. Feladat)

Legyen $\varphi : G \to H$ csoporthomomorfizmus. Ekkor φ az egységelemet az egységelembe viszi, és inverz képe a kép inverze lesz (azaz φ az inverzképzés műveletét is tartja).

Következmény

Ha $\varphi : R \to S$ gyűrűhomomorfizmus, akkor R nullelemét S nullelemébe viszi, azaz $\varphi(0) = 0$, továbbá $\varphi(-r) = -\varphi(r)$.

Elemi tulajdonságok

Láttuk korábban (2.2.44. Feladat)

Legyen $\varphi : G \to H$ csoporthomomorfizmus. Ekkor φ az egységelemet az egységelembe viszi, és inverz képe a kép inverze lesz (azaz φ az inverzképzés műveletét is tartja).

Következmény

Ha $\varphi : R \to S$ gyűrűhomomorfizmus, akkor R nullelemét S nullelemébe viszi, azaz $\varphi(0) = 0$, továbbá $\varphi(-r) = -\varphi(r)$.

Példa (5.1.20. Gyakorlat)

$\varphi : \mathbb{R} \to \mathbb{R}^{2\times 2}$, $\varphi(r) = \begin{pmatrix} r & 0 \\ 0 & 0 \end{pmatrix}$ gyűrűhomomorfizmus,

Elemi tulajdonságok

Láttuk korábban (2.2.44. Feladat)

Legyen $\varphi : G \to H$ csoporthomomorfizmus. Ekkor φ az egységelemet az egységelembe viszi, és inverz képe a kép inverze lesz (azaz φ az inverzképzés műveletét is tartja).

Következmény

Ha $\varphi : R \to S$ gyűrűhomomorfizmus, akkor R nullelemét S nullelemébe viszi, azaz $\varphi(0) = 0$, továbbá $\varphi(-r) = -\varphi(r)$.

Példa (5.1.20. Gyakorlat)

$\varphi : \mathbb{R} \to \mathbb{R}^{2\times 2}$, $\varphi(r) = \begin{pmatrix} r & 0 \\ 0 & 0 \end{pmatrix}$ gyűrűhomomorfizmus,

de $\mathbb{R}$ egységelemét nem viszi $\mathbb{R}^{2\times 2}$ egységelemébe.

Homomorfizmus képe és magja

5.1.3, 5.1.4. Definíció

Minden gyűrűhomomorfizmus csoporthomomorfizmus is az additív csoportok között,

Homomorfizmus képe és magja

5.1.3, 5.1.4. Definíció

Minden gyűrűhomomorfizmus csoporthomomorfizmus is az additív csoportok között, így lehet **képről** és **magról** beszélni.

Homomorfizmus képe és magja

5.1.3, 5.1.4. Definíció

Minden gyűrűhomomorfizmus csoporthomomorfizmus is az additív csoportok között, így lehet képről és magról beszélni. Mindkettő nyilván részgyűrű.

Homomorfizmus képe és magja

5.1.3, 5.1.4. Definíció

Minden gyűrűhomomorfizmus csoporthomomorfizmus is az additív csoportok között, így lehet képről és magról beszélni. Mindkettő nyilván részgyűrű.

5.1.5. Tétel

Az R gyűrű egy I részhalmaza pontosan akkor magja egy R-en értelmezett homomorfizmusnak,

Homomorfizmus képe és magja

5.1.3, 5.1.4. Definíció

Minden gyűrűhomomorfizmus csoporthomomorfizmus is az additív csoportok között, így lehet képről és magról beszélni. Mindkettő nyilván részgyűrű.

5.1.5. Tétel

Az R gyűrű egy I részhalmaza pontosan akkor magja egy R-en értelmezett homomorfizmusnak, ha részcsoport R^+-ban,

Homomorfizmus képe és magja

5.1.3, 5.1.4. Definíció

Minden gyűrűhomomorfizmus csoporthomomorfizmus is az additív csoportok között, így lehet képről és magról beszélni. Mindkettő nyilván részgyűrű.

5.1.5. Tétel

Az R gyűrű egy I részhalmaza pontosan akkor magja egy R-en értelmezett homomorfizmusnak, ha részcsoport R^+-ban, és minden $a \in I$ és $r \in R$ esetén $ar, ra \in I$.

Homomorfizmus képe és magja

5.1.3, 5.1.4. Definíció

Minden gyűrűhomomorfizmus csoporthomomorfizmus is az additív csoportok között, így lehet képről és magról beszélni. Mindkettő nyilván részgyűrű.

5.1.5. Tétel

Az R gyűrű egy I részhalmaza pontosan akkor magja egy R-en értelmezett homomorfizmusnak, ha részcsoport R^+-ban, és minden $a \in I$ és $r \in R$ esetén $ar, ra \in I$.

Legyen $\varphi : R \to S$

Homomorfizmus képe és magja

5.1.3, 5.1.4. Definíció

Minden gyűrűhomomorfizmus csoporthomomorfizmus is az additív csoportok között, így lehet képről és magról beszélni. Mindkettő nyilván részgyűrű.

5.1.5. Tétel

Az R gyűrű egy I részhalmaza pontosan akkor magja egy R-en értelmezett homomorfizmusnak, ha részcsoport R^+-ban, és minden $a \in I$ és $r \in R$ esetén $ar, ra \in I$.

Legyen $\varphi : R \to S$ és $I = \mathrm{Ker}(\varphi)$

Homomorfizmus képe és magja

5.1.3, 5.1.4. Definíció

Minden gyűrűhomomorfizmus csoporthomomorfizmus is az additív csoportok között, így lehet képről és magról beszélni. Mindkettő nyilván részgyűrű.

5.1.5. Tétel

Az R gyűrű egy I részhalmaza pontosan akkor magja egy R-en értelmezett homomorfizmusnak, ha részcsoport R^+-ban, és minden $a \in I$ és $r \in R$ esetén $ar, ra \in I$.

Legyen $\varphi : R \to S$ és $I = \mathrm{Ker}(\varphi) = \{r \in R : \varphi(r) = 0\}$.

Homomorfizmus képe és magja

5.1.3, 5.1.4. Definíció

Minden gyűrűhomomorfizmus csoporthomomorfizmus is az additív csoportok között, így lehet képről és magról beszélni. Mindkettő nyilván részgyűrű.

5.1.5. Tétel

Az R gyűrű egy I részhalmaza pontosan akkor magja egy R-en értelmezett homomorfizmusnak, ha részcsoport R^+-ban, és minden $a \in I$ és $r \in R$ esetén $ar, ra \in I$.

Legyen $\varphi : R \to S$ és $I = \mathrm{Ker}(\varphi) = \{r \in R : \varphi(r) = 0\}$.
Ha $a \in I = \mathrm{Ker}(\varphi)$, akkor $\varphi(a) = 0$.

Homomorfizmus képe és magja

5.1.3, 5.1.4. Definíció

Minden gyűrűhomomorfizmus csoporthomomorfizmus is az additív csoportok között, így lehet képről és magról beszélni. Mindkettő nyilván részgyűrű.

5.1.5. Tétel

Az R gyűrű egy I részhalmaza pontosan akkor magja egy R-en értelmezett homomorfizmusnak, ha részcsoport R^+-ban, és minden $a \in I$ és $r \in R$ esetén $ar, ra \in I$.

Legyen $\varphi : R \to S$ és $I = \mathrm{Ker}(\varphi) = \{r \in R : \varphi(r) = 0\}$.
Ha $a \in I = \mathrm{Ker}(\varphi)$, akkor $\varphi(a) = 0$.
Ezért $\varphi(ra)$

Homomorfizmus képe és magja

5.1.3, 5.1.4. Definíció

Minden gyűrűhomomorfizmus csoporthomomorfizmus is az additív csoportok között, így lehet képről és magról beszélni. Mindkettő nyilván részgyűrű.

5.1.5. Tétel

Az R gyűrű egy I részhalmaza pontosan akkor magja egy R-en értelmezett homomorfizmusnak, ha részcsoport R^+-ban, és minden $a \in I$ és $r \in R$ esetén $ar, ra \in I$.

Legyen $\varphi : R \to S$ és $I = \mathrm{Ker}(\varphi) = \{r \in R : \varphi(r) = 0\}$.
Ha $a \in I = \mathrm{Ker}(\varphi)$, akkor $\varphi(a) = 0$.
Ezért $\varphi(ra) = \varphi(r)\varphi(a)$

Homomorfizmus képe és magja

5.1.3, 5.1.4. Definíció

Minden gyűrűhomomorfizmus csoporthomomorfizmus is az additív csoportok között, így lehet képről és magról beszélni. Mindkettő nyilván részgyűrű.

5.1.5. Tétel

Az R gyűrű egy I részhalmaza pontosan akkor magja egy R-en értelmezett homomorfizmusnak, ha részcsoport R^+-ban, és minden $a \in I$ és $r \in R$ esetén $ar, ra \in I$.

Legyen $\varphi : R \to S$ és $I = \mathrm{Ker}(\varphi) = \{r \in R : \varphi(r) = 0\}$.
Ha $a \in I = \mathrm{Ker}(\varphi)$, akkor $\varphi(a) = 0$.
Ezért $\varphi(ra) = \varphi(r)\varphi(a) = \varphi(r)0$

Homomorfizmus képe és magja

5.1.3, 5.1.4. Definíció

Minden gyűrűhomomorfizmus csoporthomomorfizmus is az additív csoportok között, így lehet képről és magról beszélni. Mindkettő nyilván részgyűrű.

5.1.5. Tétel

Az R gyűrű egy I részhalmaza pontosan akkor magja egy R-en értelmezett homomorfizmusnak, ha részcsoport R^+-ban, és minden $a \in I$ és $r \in R$ esetén $ar, ra \in I$.

Legyen $\varphi : R \to S$ és $I = \mathrm{Ker}(\varphi) = \{r \in R : \varphi(r) = 0\}$.
Ha $a \in I = \mathrm{Ker}(\varphi)$, akkor $\varphi(a) = 0$.
Ezért $\varphi(ra) = \varphi(r)\varphi(a) = \varphi(r)0 = 0$.

Homomorfizmus képe és magja

5.1.3, 5.1.4. Definíció

Minden gyűrűhomomorfizmus csoporthomomorfizmus is az additív csoportok között, így lehet képről és magról beszélni. Mindkettő nyilván részgyűrű.

5.1.5. Tétel

Az R gyűrű egy I részhalmaza pontosan akkor magja egy R-en értelmezett homomorfizmusnak, ha részcsoport R^+-ban, és minden $a \in I$ és $r \in R$ esetén $ar, ra \in I$.

Legyen $\varphi : R \to S$ és $I = \mathrm{Ker}(\varphi) = \{r \in R : \varphi(r) = 0\}$.
Ha $a \in I = \mathrm{Ker}(\varphi)$, akkor $\varphi(a) = 0$.
Ezért $\varphi(ra) = \varphi(r)\varphi(a) = \varphi(r)0 = 0$.
Azaz $ra \in I$,

Homomorfizmus képe és magja

5.1.3, 5.1.4. Definíció

Minden gyűrűhomomorfizmus csoporthomomorfizmus is az additív csoportok között, így lehet képről és magról beszélni. Mindkettő nyilván részgyűrű.

5.1.5. Tétel

Az R gyűrű egy I részhalmaza pontosan akkor magja egy R-en értelmezett homomorfizmusnak, ha részcsoport R^+-ban, és minden $a \in I$ és $r \in R$ esetén $ar, ra \in I$.

Legyen $\varphi : R \to S$ és $I = \mathrm{Ker}(\varphi) = \{r \in R : \varphi(r) = 0\}$.
Ha $a \in I = \mathrm{Ker}(\varphi)$, akkor $\varphi(a) = 0$.
Ezért $\varphi(ra) = \varphi(r)\varphi(a) = \varphi(r)0 = 0$.
Azaz $ra \in I$, és hasonlóan $ar \in I$.

Homomorfizmus képe és magja

5.1.3, 5.1.4. Definíció

Minden gyűrűhomomorfizmus csoporthomomorfizmus is az additív csoportok között, így lehet képről és magról beszélni. Mindkettő nyilván részgyűrű.

5.1.5. Tétel

Az R gyűrű egy I részhalmaza pontosan akkor magja egy R-en értelmezett homomorfizmusnak, ha részcsoport R^+-ban, és minden $a \in I$ és $r \in R$ esetén $ar, ra \in I$.

Legyen $\varphi : R \to S$ és $I = \mathrm{Ker}(\varphi) = \{r \in R : \varphi(r) = 0\}$.
Ha $a \in I = \mathrm{Ker}(\varphi)$, akkor $\varphi(a) = 0$.
Ezért $\varphi(ra) = \varphi(r)\varphi(a) = \varphi(r)0 = 0$.
Azaz $ra \in I$, és hasonlóan $ar \in I$.
A megfordítás faktorgyűrű segítségével később.

Ideálok

5.1.6. Definíció

Egy R gyűrű egy I részhalmaza balideál,

Ideálok

5.1.6. Definíció

Egy R gyűrű egy I részhalmaza balideál, ha az összeadásra nézve részcsoport,

Ideálok

5.1.6. Definíció

Egy R gyűrű egy I részhalmaza balideál, ha az összeadásra nézve részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$ esetén $ra \in I$.

Ideálok

5.1.6. Definíció

Egy R gyűrű egy I részhalmaza balideál, ha az összeadásra nézve részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$ esetén $ra \in I$.
Az I jobbideál, ha részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$-re $ar \in I$.

Ideálok

5.1.6. Definíció

Egy R gyűrű egy I részhalmaza balideál, ha az összeadásra nézve részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$ esetén $ra \in I$.
Az I jobbideál, ha részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$-re $ar \in I$.
Az I (kétoldali) ideál, ha bal- és jobbideál is.

Ideálok

5.1.6. Definíció

Egy R gyűrű egy I részhalmaza balideál, ha az összeadásra nézve részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$ esetén $ra \in I$.
Az I jobbideál, ha részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$-re $ar \in I$.
Az I (kétoldali) ideál, ha bal- és jobbideál is. Jele: $I \triangleleft R$.

Ideálok

5.1.6. Definíció

Egy R gyűrű egy I részhalmaza balideál, ha az összeadásra nézve részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$ esetén $ra \in I$.
Az I jobbideál, ha részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$-re $ar \in I$.
Az I (kétoldali) ideál, ha bal- és jobbideál is. Jele: $I \triangleleft R$.

Példa

A páros számok ideált alkotnak $\mathbb{Z}$-ben.

Ideálok

5.1.6. Definíció

Egy R gyűrű egy I részhalmaza balideál, ha az összeadásra nézve részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$ esetén $ra \in I$.
Az I jobbideál, ha részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$-re $ar \in I$.
Az I (kétoldali) ideál, ha bal- és jobbideál is. Jele: $I \triangleleft R$.

Példa

A páros számok ideált alkotnak $\mathbb{Z}$-ben.
Mert páros számok összege is páros,

Ideálok

5.1.6. Definíció

Egy R gyűrű egy I részhalmaza balideál, ha az összeadásra nézve részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$ esetén $ra \in I$.
Az I jobbideál, ha részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$-re $ar \in I$.
Az I (kétoldali) ideál, ha bal- és jobbideál is. Jele: $I \triangleleft R$.

Példa

A páros számok ideált alkotnak $\mathbb{Z}$-ben.
Mert páros számok összege is páros, a nulla is páros,

Ideálok

5.1.6. Definíció

Egy R gyűrű egy I részhalmaza balideál, ha az összeadásra nézve részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$ esetén $ra \in I$.
Az I jobbideál, ha részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$-re $ar \in I$.
Az I (kétoldali) ideál, ha bal- és jobbideál is. Jele: $I \lhd R$.

Példa

A páros számok ideált alkotnak $\mathbb{Z}$-ben.
Mert páros számok összege is páros, a nulla is páros,
és páros szám ellentettje is páros,

Ideálok

5.1.6. Definíció

Egy R gyűrű egy I részhalmaza balideál, ha az összeadásra nézve részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$ esetén $ra \in I$.
Az I jobbideál, ha részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$-re $ar \in I$.
Az I (kétoldali) ideál, ha bal- és jobbideál is. Jele: $I \lhd R$.

Példa

A páros számok ideált alkotnak $\mathbb{Z}$-ben.
Mert páros számok összege is páros, a nulla is páros,
és páros szám ellentettje is páros, azaz részcsoport;

Ideálok

5.1.6. Definíció

Egy R gyűrű egy I részhalmaza balideál, ha az összeadásra nézve részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$ esetén $ra \in I$.
Az I jobbideál, ha részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$-re $ar \in I$.
Az I (kétoldali) ideál, ha bal- és jobbideál is. Jele: $I \lhd R$.

Példa

A páros számok ideált alkotnak $\mathbb{Z}$-ben.
Mert páros számok összege is páros, a nulla is páros,
és páros szám ellentettje is páros, azaz részcsoport;
továbbá páros szám minden egész számszorosa is páros.

Ideálok

5.1.6. Definíció

Egy R gyűrű egy I részhalmaza balideál, ha az összeadásra nézve részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$ esetén $ra \in I$.
Az I jobbideál, ha részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$-re $ar \in I$.
Az I (kétoldali) ideál, ha bal- és jobbideál is. Jele: $I \triangleleft R$.

Példa

A páros számok ideált alkotnak $\mathbb{Z}$-ben.
Mert páros számok összege is páros, a nulla is páros,
és páros szám ellentettje is páros, azaz részcsoport;
továbbá páros szám minden egész számszorosa is páros.
Általában: Legyen $\varphi : \mathbb{Z} \to \mathbb{Z}_n,\ \ \varphi(k) = k$ maradéka mod n.

Ideálok

5.1.6. Definíció

Egy R gyűrű egy I részhalmaza balideál, ha az összeadásra nézve részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$ esetén $ra \in I$.
Az I jobbideál, ha részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$-re $ar \in I$.
Az I (kétoldali) ideál, ha bal- és jobbideál is. Jele: $I \triangleleft R$.

Példa

A páros számok ideált alkotnak $\mathbb{Z}$-ben.
Mert páros számok összege is páros, a nulla is páros,
és páros szám ellentettje is páros, azaz részcsoport;
továbbá páros szám minden egész számszorosa is páros.
Általában: Legyen $\varphi : \mathbb{Z} \to \mathbb{Z}_n$, $\varphi(k) = k$ maradéka mod n.
Ennek magja az n-nel osztható számokból álló ideál.

Ideálok

5.1.6. Definíció

Egy R gyűrű egy I részhalmaza balideál, ha az összeadásra nézve részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$ esetén $ra \in I$.
Az I jobbideál, ha részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$-re $ar \in I$.
Az I (kétoldali) ideál, ha bal- és jobbideál is. Jele: $I \triangleleft R$.

Példa

A páros számok ideált alkotnak $\mathbb{Z}$-ben.
Mert páros számok összege is páros, a nulla is páros, és páros szám ellentettje is páros, azaz részcsoport; továbbá páros szám minden egész számszorosa is páros.
Általában: Legyen $\varphi : \mathbb{Z} \to \mathbb{Z}_n$, $\varphi(k) = k$ maradéka mod n.
Ennek magja az n-nel osztható számokból álló ideál.
Jele: (n).

Ideálok

5.1.6. Definíció

Egy R gyűrű egy I részhalmaza balideál, ha az összeadásra nézve részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$ esetén $ra \in I$.
Az I jobbideál, ha részcsoport, és minden $a \in I$, $r \in R$-re $ar \in I$.
Az I (kétoldali) ideál, ha bal- és jobbideál is. Jele: $I \lhd R$.

Példa

A páros számok ideált alkotnak $\mathbb{Z}$-ben.
Mert páros számok összege is páros, a nulla is páros, és páros szám ellentettje is páros, azaz részcsoport; továbbá páros szám minden egész számszorosa is páros.
Általában: Legyen $\varphi : \mathbb{Z} \to \mathbb{Z}_n$, $\varphi(k) = k$ maradéka mod n.
Ennek magja az n-nel osztható számokból álló ideál.
Jele: (n). Speciálisan $(2) = (-2) =$ az összes páros szám.

Főideál

5.1.10. Definíció

Legyen R kommutatív gyűrű és $s \in R$ rögzített.

Főideál

5.1.10. Definíció

Legyen R kommutatív gyűrű és $s \in R$ rögzített.
Álljon (s) az s összes többszöröseiből:

Főideál

5.1.10. Definíció

Legyen R kommutatív gyűrű és $s \in R$ rögzített.
Álljon (s) az s összes többszöröseiből: $(s) = \{rs \ : \ r \in R\}$.

Főideál

5.1.10. Definíció

Legyen R kommutatív gyűrű és $s \in R$ rögzített.
Álljon (s) az s összes többszöröseiből: $(s) = \{rs : r \in R\}$.
Ennek neve az s által generált főideál.

Főideál

5.1.10. Definíció

Legyen R kommutatív gyűrű és $s \in R$ rögzített.
Álljon (s) az s összes többszöröseiből: $(s) = \{rs : r \in R\}$.
Ennek neve az s által generált főideál.

HF: Az (s) halmaz tényleg mindig ideál.

Főideál

5.1.10. Definíció

Legyen R kommutatív gyűrű és $s \in R$ rögzített.
Álljon (s) az s összes többszöröseiből: $(s) = \{rs \;:\; r \in R\}$.
Ennek neve az s által generált főideál.

HF: Az (s) halmaz tényleg mindig ideál.

Példa

$R = \mathbb{R}[x]$.

Főideál

5.1.10. Definíció

Legyen R kommutatív gyűrű és $s \in R$ rögzített.
Álljon (s) az s összes többszöröseiből: $(s) = \{rs : r \in R\}$.
Ennek neve az s által generált főideál.

HF: Az (s) halmaz tényleg mindig ideál.

Példa

$R = \mathbb{R}[x]$. Az $(x-1)$ az $x-1$-gyel osztható polinomokból áll.

Főideál

5.1.10. Definíció

Legyen R kommutatív gyűrű és $s \in R$ rögzített.
Álljon (s) az s összes többszöröseiből: $(s) = \{rs \ : \ r \in R\}$.
Ennek neve az s által generált főideál.

HF: Az (s) halmaz tényleg mindig ideál.

Példa

$R = \mathbb{R}[x]$. Az $(x - 1)$ az $x - 1$-gyel osztható polinomokból áll.
Ezek azok, melyeknek gyöke az 1

Főideál

5.1.10. Definíció

Legyen R kommutatív gyűrű és $s \in R$ rögzített.
Álljon (s) az s összes többszöröseiből: $(s) = \{rs \ : \ r \in R\}$.
Ennek neve az s által generált főideál.

HF: Az (s) halmaz tényleg mindig ideál.

Példa

$R = \mathbb{R}[x]$. Az $(x-1)$ az $x-1$-gyel osztható polinomokból áll.
Ezek azok, melyeknek gyöke az 1 (gyöktényező kiemelhető).

Főideál

5.1.10. Definíció

Legyen R kommutatív gyűrű és $s \in R$ rögzített.
Álljon (s) az s összes többszöröseiből: $(s) = \{rs \ : \ r \in R\}$.
Ennek neve az s által generált főideál.

HF: Az (s) halmaz tényleg mindig ideál.

Példa

$R = \mathbb{R}[x]$. Az $(x-1)$ az $x-1$-gyel osztható polinomokból áll.
Ezek azok, melyeknek gyöke az 1 (gyöktényező kiemelhető).
Ezért ha $\varphi : \mathbb{R}[x] \to \mathbb{R}$, $\varphi(f) = f(1)$

Főideál

5.1.10. Definíció

Legyen R kommutatív gyűrű és $s \in R$ rögzített.
Álljon (s) az s összes többszöröseiből: $(s) = \{rs \ : \ r \in R\}$.
Ennek neve az s által generált főideál.

HF: Az (s) halmaz tényleg mindig ideál.

Példa

$R = \mathbb{R}[x]$. Az $(x - 1)$ az $x - 1$-gyel osztható polinomokból áll.
Ezek azok, melyeknek gyöke az 1 (gyöktényező kiemelhető).
Ezért ha $\varphi : \mathbb{R}[x] \to \mathbb{R}$, $\varphi(f) = f(1)$ (φ az 1 behelyettesítése),

Főideál

5.1.10. Definíció

Legyen R kommutatív gyűrű és $s \in R$ rögzített.
Álljon (s) az s összes többszöröseiből: $(s) = \{rs \ : \ r \in R\}$.
Ennek neve az s által generált főideál.

HF: Az (s) halmaz tényleg mindig ideál.

Példa

$R = \mathbb{R}[x]$. Az $(x-1)$ az $x-1$-gyel osztható polinomokból áll.
Ezek azok, melyeknek gyöke az 1 (gyöktényező kiemelhető).
Ezért ha $\varphi : \mathbb{R}[x] \to \mathbb{R}$, $\varphi(f) = f(1)$ (φ az 1 behelyettesítése),
akkor $\mathrm{Ker}(\varphi) = (x-1)$.

Főideál

5.1.10. Definíció

Legyen R kommutatív gyűrű és $s \in R$ rögzített.
Álljon (s) az s összes többszöröseiből: $(s) = \{rs \ : \ r \in R\}$.
Ennek neve az s által generált főideál.

HF: Az (s) halmaz tényleg mindig ideál.

Példa

$R = \mathbb{R}[x]$. Az $(x-1)$ az $x-1$-gyel osztható polinomokból áll.
Ezek azok, melyeknek gyöke az 1 (gyöktényező kiemelhető).
Ezért ha $\varphi : \mathbb{R}[x] \to \mathbb{R}$, $\varphi(f) = f(1)$ (φ az 1 behelyettesítése),
akkor $\mathrm{Ker}(\varphi) = (x-1)$.

HF: Legyen $\varphi : \mathbb{R}[x] \to \mathbb{C}$, $\varphi(f) = f(i)$

Főideál

5.1.10. Definíció

Legyen R kommutatív gyűrű és $s \in R$ rögzített.
Álljon (s) az s összes többszöröseiből: $(s) = \{rs : r \in R\}$.
Ennek neve az s által generált főideál.

HF: Az (s) halmaz tényleg mindig ideál.

Példa

$R = \mathbb{R}[x]$. Az $(x-1)$ az $x-1$-gyel osztható polinomokból áll.
Ezek azok, melyeknek gyöke az 1 (gyöktényező kiemelhető).
Ezért ha $\varphi : \mathbb{R}[x] \to \mathbb{R}$, $\varphi(f) = f(1)$ (φ az 1 behelyettesítése),
akkor $\mathrm{Ker}(\varphi) = (x-1)$.

HF: Legyen $\varphi : \mathbb{R}[x] \to \mathbb{C}$, $\varphi(f) = f(i)$ (φ az i behelyettesítése).

Főideál

5.1.10. Definíció

Legyen R kommutatív gyűrű és $s \in R$ rögzített.
Álljon (s) az s összes többszöröseiből: $(s) = \{rs \,:\, r \in R\}$.
Ennek neve az s által generált főideál.

HF: Az (s) halmaz tényleg mindig ideál.

Példa

$R = \mathbb{R}[x]$. Az $(x-1)$ az $x-1$-gyel osztható polinomokból áll.
Ezek azok, melyeknek gyöke az 1 (gyöktényező kiemelhető).
Ezért ha $\varphi : \mathbb{R}[x] \to \mathbb{R}$, $\varphi(f) = f(1)$ (φ az 1 behelyettesítése), akkor $\mathrm{Ker}(\varphi) = (x-1)$.

HF: Legyen $\varphi : \mathbb{R}[x] \to \mathbb{C}$, $\varphi(f) = f(i)$ (φ az i behelyettesítése).
Ekkor $\mathrm{Ker}(\varphi) = (x^2+1)$.

Főideál

5.1.10. Definíció

Legyen R kommutatív gyűrű és $s \in R$ rögzített.
Álljon (s) az s összes többszöröseiből: $(s) = \{rs : r \in R\}$.
Ennek neve az s által generált főideál.

HF: Az (s) halmaz tényleg mindig ideál.

Példa

$R = \mathbb{R}[x]$. Az $(x-1)$ az $x-1$-gyel osztható polinomokból áll.
Ezek azok, melyeknek gyöke az 1 (gyöktényező kiemelhető).
Ezért ha $\varphi : \mathbb{R}[x] \to \mathbb{R}$, $\varphi(f) = f(1)$ (φ az 1 behelyettesítése),
akkor $\mathrm{Ker}(\varphi) = (x-1)$.

HF: Legyen $\varphi : \mathbb{R}[x] \to \mathbb{C}$, $\varphi(f) = f(i)$ (φ az i behelyettesítése).
Ekkor $\mathrm{Ker}(\varphi) = (x^2+1)$. Segítség: ha i gyöke $f \in \mathbb{R}[x]$-nek,
akkor a konjugáltja, azaz $-i$ is gyöke f-nek (4.7.7. Gyakorlat).

Testek ideáljai

5.3.2. Állítás

Egy testnek csak a triviális ideáljai vannak: (0) és önmaga.

Testek ideáljai

5.3.2. Állítás

Egy testnek csak a triviális ideáljai vannak: (0) és önmaga.

Bizonyítás

Legyen T test és I ideálja F-nek, amely nem csak a nullából áll.

Testek ideáljai

5.3.2. Állítás

Egy testnek csak a triviális ideáljai vannak: (0) és önmaga.

Bizonyítás

Legyen T test és I ideálja F-nek, amely nem csak a nullából áll.
Ha $0 \neq s \in I$, akkor $1 = ss^{-1} \in I$,

Testek ideáljai

5.3.2. Állítás

Egy testnek csak a triviális ideáljai vannak: (0) és önmaga.

Bizonyítás

Legyen T test és I ideálja F-nek, amely nem csak a nullából áll.
Ha $0 \neq s \in I$, akkor $1 = ss^{-1} \in I$, hiszen I ideál.

Testek ideáljai

5.3.2. Állítás

Egy testnek csak a triviális ideáljai vannak: (0) és önmaga.

Bizonyítás

Legyen T test és I ideálja F-nek, amely nem csak a nullából áll.
Ha $0 \neq s \in I$, akkor $1 = ss^{-1} \in I$, hiszen I ideál.
Tehát minden $r \in T$-re $r = 1r \in I$.

Testek ideáljai

5.3.2. Állítás

Egy testnek csak a triviális ideáljai vannak: (0) és önmaga.

Bizonyítás

Legyen T test és I ideálja F-nek, amely nem csak a nullából áll.
Ha $0 \neq s \in I$, akkor $1 = ss^{-1} \in I$, hiszen I ideál.
Tehát minden $r \in T$-re $r = 1r \in I$. Ezért $I = T$. $\square$

Testek ideáljai

5.3.2. Állítás

Egy testnek csak a triviális ideáljai vannak: (0) és önmaga.

Bizonyítás

Legyen T test és I ideálja F-nek, amely nem csak a nullából áll.
Ha $0 \neq s \in I$, akkor $1 = ss^{-1} \in I$, hiszen I ideál.
Tehát minden $r \in T$-re $r = 1r \in I$. Ezért $I = T$. $\square$

HF: Ferdetestnek minden balideálja és jobbideálja triviális.

Testek ideáljai

5.3.2. Állítás

Egy testnek csak a triviális ideáljai vannak: (0) és önmaga.

Bizonyítás

Legyen T test és I ideálja F-nek, amely nem csak a nullából áll.
Ha $0 \neq s \in I$, akkor $1 = ss^{-1} \in I$, hiszen I ideál.
Tehát minden $r \in T$-re $r = 1r \in I$. Ezért $I = T$. $\square$

HF: Ferdetestnek minden balideálja és jobbideálja triviális.

5.3.1. Definíció

Az R egyszerű gyűrű, ha pontosan két ideálja van: (0) és R.

Testek ideáljai

5.3.2. Állítás

Egy testnek csak a triviális ideáljai vannak: (0) és önmaga.

Bizonyítás

Legyen T test és I ideálja F-nek, amely nem csak a nullából áll.
Ha $0 \neq s \in I$, akkor $1 = ss^{-1} \in I$, hiszen I ideál.
Tehát minden $r \in T$-re $r = 1r \in I$. Ezért $I = T$. $\square$

HF: Ferdetestnek minden balideálja és jobbideálja triviális.

5.3.1. Definíció

Az R egyszerű gyűrű, ha pontosan két ideálja van: (0) és R.

Főpélda (5.3.3): (Ferde)test fölötti teljes mátrixgyűrű egyszerű.

Kommutatív egyszerű gyűrűk

Tétel (5.3.9. Következmény)

Minden kommutatív,

Kommutatív egyszerű gyűrűk

Tétel (5.3.9. Következmény)

Minden kommutatív, egységelemes,

Kommutatív egyszerű gyűrűk

Tétel (5.3.9. Következmény)

Minden kommutatív, egységelemes, egyszerű gyűrű

Kommutatív egyszerű gyűrűk

Tétel (5.3.9. Következmény)

Minden kommutatív, egységelemes, egyszerű gyűrű test.

Kommutatív egyszerű gyűrűk

Tétel (5.3.9. Következmény)

Minden kommutatív, egységelemes, egyszerű gyűrű test.

Bizonyítás

Ha R kommutatív, egységelemes, egyszerű gyűrű és $0 \neq s \in R$,

Kommutatív egyszerű gyűrűk

Tétel (5.3.9. Következmény)

Minden kommutatív, egységelemes, egyszerű gyűrű test.

Bizonyítás

Ha R kommutatív, egységelemes, egyszerű gyűrű és $0 \neq s \in R$, akkor $s = 1s \in (s)$

Kommutatív egyszerű gyűrűk

Tétel (5.3.9. Következmény)

Minden kommutatív, egységelemes, egyszerű gyűrű test.

Bizonyítás

Ha R kommutatív, egységelemes, egyszerű gyűrű és $0 \neq s \in R$, akkor $s = 1s \in (s)$ miatt az (s) ideál nem (0),

Kommutatív egyszerű gyűrűk

Tétel (5.3.9. Következmény)

Minden kommutatív, egységelemes, egyszerű gyűrű test.

Bizonyítás

Ha R kommutatív, egységelemes, egyszerű gyűrű és $0 \neq s \in R$, akkor $s = 1s \in (s)$ miatt az (s) ideál nem (0), és így $(s) = R$.

Kommutatív egyszerű gyűrűk

Tétel (5.3.9. Következmény)

Minden kommutatív, egységelemes, egyszerű gyűrű test.

Bizonyítás

Ha R kommutatív, egységelemes, egyszerű gyűrű és $0 \neq s \in R$, akkor $s = 1s \in (s)$ miatt az (s) ideál nem (0), és így $(s) = R$. Ezért $1 \in (s)$,

Kommutatív egyszerű gyűrűk

Tétel (5.3.9. Következmény)

Minden kommutatív, egységelemes, egyszerű gyűrű test.

Bizonyítás

Ha R kommutatív, egységelemes, egyszerű gyűrű és $0 \neq s \in R$, akkor $s = 1s \in (s)$ miatt az (s) ideál nem (0), és így $(s) = R$. Ezért $1 \in (s)$, vagyis van olyan $r \in R$, hogy $sr = 1$.

Kommutatív egyszerű gyűrűk

Tétel (5.3.9. Következmény)

Minden kommutatív, egységelemes, egyszerű gyűrű test.

Bizonyítás

Ha R kommutatív, egységelemes, egyszerű gyűrű és $0 \neq s \in R$, akkor $s = 1s \in (s)$ miatt az (s) ideál nem (0), és így $(s) = R$. Ezért $1 \in (s)$, vagyis van olyan $r \in R$, hogy $sr = 1$. Tehát az s elem invertálható,

Kommutatív egyszerű gyűrűk

Tétel (5.3.9. Következmény)

Minden kommutatív, egységelemes, egyszerű gyűrű test.

Bizonyítás

Ha R kommutatív, egységelemes, egyszerű gyűrű és $0 \neq s \in R$, akkor $s = 1s \in (s)$ miatt az (s) ideál nem (0), és így $(s) = R$. Ezért $1 \in (s)$, vagyis van olyan $r \in R$, hogy $sr = 1$. Tehát az s elem invertálható, és így R test. $\square$

Kommutatív egyszerű gyűrűk

Tétel (5.3.9. Következmény)

Minden kommutatív, egységelemes, egyszerű gyűrű test.

Bizonyítás

Ha R kommutatív, egységelemes, egyszerű gyűrű és $0 \neq s \in R$, akkor $s = 1s \in (s)$ miatt az (s) ideál nem (0), és így $(s) = R$.
Ezért $1 \in (s)$, vagyis van olyan $r \in R$, hogy $sr = 1$.
Tehát az s elem invertálható, és így R test. $\square$

Általánosítás (5.3.8. Tétel, NB)

Legyen R gyűrű, amelynek csak a két triviális balideálja van.

Kommutatív egyszerű gyűrűk

Tétel (5.3.9. Következmény)

Minden kommutatív, egységelemes, egyszerű gyűrű test.

Bizonyítás

Ha R kommutatív, egységelemes, egyszerű gyűrű és $0 \neq s \in R$, akkor $s = 1s \in (s)$ miatt az (s) ideál nem (0), és így $(s) = R$. Ezért $1 \in (s)$, vagyis van olyan $r \in R$, hogy $sr = 1$. Tehát az s elem invertálható, és így R test. $\square$

Általánosítás (5.3.8. Tétel, NB)

Legyen R gyűrű, amelynek csak a két triviális balideálja van. Ekkor R vagy ferdetest,

Kommutatív egyszerű gyűrűk

Tétel (5.3.9. Következmény)

Minden kommutatív, egységelemes, egyszerű gyűrű test.

Bizonyítás

Ha R kommutatív, egységelemes, egyszerű gyűrű és $0 \neq s \in R$, akkor $s = 1s \in (s)$ miatt az (s) ideál nem (0), és így $(s) = R$. Ezért $1 \in (s)$, vagyis van olyan $r \in R$, hogy $sr = 1$. Tehát az s elem invertálható, és így R test. $\square$

Általánosítás (5.3.8. Tétel, NB)

Legyen R gyűrű, amelynek csak a két triviális balideálja van. Ekkor R vagy ferdetest, vagy olyan prímelemű gyűrű,

Kommutatív egyszerű gyűrűk

Tétel (5.3.9. Következmény)

Minden kommutatív, egységelemes, egyszerű gyűrű test.

Bizonyítás

Ha R kommutatív, egységelemes, egyszerű gyűrű és $0 \neq s \in R$, akkor $s = 1s \in (s)$ miatt az (s) ideál nem (0), és így $(s) = R$. Ezért $1 \in (s)$, vagyis van olyan $r \in R$, hogy $sr = 1$. Tehát az s elem invertálható, és így R test. $\square$

Általánosítás (5.3.8. Tétel, NB)

Legyen R gyűrű, amelynek csak a két triviális balideálja van. Ekkor R vagy ferdetest, vagy olyan prímelemű gyűrű, amelyben bármely két elem szorzata nulla.

Ideálok és nullosztók

Emlékeztető (2.2.27. Definíció)

Ha R gyűrű, $r, s \in R$ egyik sem nulla, de $rs = 0$,

Ideálok és nullosztók

Emlékeztető (2.2.27. Definíció)

Ha R gyűrű, $r, s \in R$ egyik sem nulla, de $rs = 0$,
akkor r baloldali, nullosztó.

Ideálok és nullosztók

Emlékeztető (2.2.27. Definíció)

Ha R gyűrű, $r, s \in R$ egyik sem nulla, de $rs = 0$, akkor r baloldali, s jobboldali nullosztó.

Ideálok és nullosztók

Emlékeztető (2.2.27. Definíció)

Ha R gyűrű, $r, s \in R$ egyik sem nulla, de $rs = 0$, akkor r baloldali, s jobboldali nullosztó.

5.3.7. Lemma

Legyen $r \in R$ rögzített. Ekkor $\{x \in R : xr = 0\}$ balideál,

Ideálok és nullosztók

Emlékeztető (2.2.27. Definíció)

Ha R gyűrű, $r, s \in R$ egyik sem nulla, de $rs = 0$, akkor r baloldali, s jobboldali nullosztó.

5.3.7. Lemma

Legyen $r \in R$ rögzített. Ekkor $\{x \in R \ : \ xr = 0\}$ balideál, pontatlanul: az „r-hez tartozó” bal nullosztók balideált alkotnak.

Ideálok és nullosztók

Emlékeztető (2.2.27. Definíció)

Ha R gyűrű, $r, s \in R$ egyik sem nulla, de $rs = 0$, akkor r baloldali, s jobboldali nullosztó.

5.3.7. Lemma

Legyen $r \in R$ rögzített. Ekkor $\{x \in R : xr = 0\}$ balideál, pontatlanul: az „r-hez tartozó” bal nullosztók balideált alkotnak.

Bizonyítás

Ha $xr = 0$ és $yr = 0$,

Ideálok és nullosztók

Emlékeztető (2.2.27. Definíció)

Ha R gyűrű, $r, s \in R$ egyik sem nulla, de $rs = 0$, akkor r baloldali, s jobboldali nullosztó.

5.3.7. Lemma

Legyen $r \in R$ rögzített. Ekkor $\{x \in R : xr = 0\}$ balideál, pontatlanul: az „r-hez tartozó” bal nullosztók balideált alkotnak.

Bizonyítás

Ha $xr = 0$ és $yr = 0$, akkor nyilván $(x \pm y)r = 0$.

Ideálok és nullosztók

Emlékeztető (2.2.27. Definíció)

Ha R gyűrű, $r, s \in R$ egyik sem nulla, de $rs = 0$,
akkor r baloldali, s jobboldali nullosztó.

5.3.7. Lemma

Legyen $r \in R$ rögzített. Ekkor $\{x \in R : xr = 0\}$ balideál,
pontatlanul: az „r-hez tartozó” bal nullosztók balideált alkotnak.

Bizonyítás

Ha $xr = 0$ és $yr = 0$, akkor nyilván $(x \pm y)r = 0$.
Ha $xr = 0$ és $s \in R$,

Ideálok és nullosztók

Emlékeztető (2.2.27. Definíció)

Ha R gyűrű, $r, s \in R$ egyik sem nulla, de $rs = 0$, akkor r baloldali, s jobboldali nullosztó.

5.3.7. Lemma

Legyen $r \in R$ rögzített. Ekkor $\{x \in R : xr = 0\}$ balideál, pontatlanul: az „r-hez tartozó” bal nullosztók balideált alkotnak.

Bizonyítás

Ha $xr = 0$ és $yr = 0$, akkor nyilván $(x \pm y)r = 0$.
Ha $xr = 0$ és $s \in R$, akkor pedig $(sx)r$

Ideálok és nullosztók

Emlékeztető (2.2.27. Definíció)

Ha R gyűrű, $r, s \in R$ egyik sem nulla, de $rs = 0$,
akkor r baloldali, s jobboldali nullosztó.

5.3.7. Lemma

Legyen $r \in R$ rögzített. Ekkor $\{x \in R \,:\, xr = 0\}$ balideál,
pontatlanul: az „r-hez tartozó” bal nullosztók balideált alkotnak.

Bizonyítás

Ha $xr = 0$ és $yr = 0$, akkor nyilván $(x \pm y)r = 0$.
Ha $xr = 0$ és $s \in R$, akkor pedig $(sx)r = s(xr)$

Ideálok és nullosztók

Emlékeztető (2.2.27. Definíció)

Ha R gyűrű, $r, s \in R$ egyik sem nulla, de $rs = 0$,
akkor r baloldali, s jobboldali nullosztó.

5.3.7. Lemma

Legyen $r \in R$ rögzített. Ekkor $\{x \in R : xr = 0\}$ balideál,
pontatlanul: az „r-hez tartozó” bal nullosztók balideált alkotnak.

Bizonyítás

Ha $xr = 0$ és $yr = 0$, akkor nyilván $(x \pm y)r = 0$.
Ha $xr = 0$ és $s \in R$, akkor pedig $(sx)r = s(xr) = s0 = 0$. $\square$

Ideálok és nullosztók

Emlékeztető (2.2.27. Definíció)

Ha R gyűrű, $r, s \in R$ egyik sem nulla, de $rs = 0$,
akkor r baloldali, s jobboldali nullosztó.

5.3.7. Lemma

Legyen $r \in R$ rögzített. Ekkor $\{x \in R : xr = 0\}$ balideál,
pontatlanul: az „r-hez tartozó” bal nullosztók balideált alkotnak.

Bizonyítás

Ha $xr = 0$ és $yr = 0$, akkor nyilván $(x \pm y)r = 0$.
Ha $xr = 0$ és $s \in R$, akkor pedig $(sx)r = s(xr) = s0 = 0$. $\square$

Elnevezés: Ez az r elem bal oldali annullátora.

Ideálok és nullosztók

Emlékeztető (2.2.27. Definíció)

Ha R gyűrű, $r, s \in R$ egyik sem nulla, de $rs = 0$,
akkor r baloldali, s jobboldali nullosztó.

5.3.7. Lemma

Legyen $r \in R$ rögzített. Ekkor $\{x \in R : xr = 0\}$ balideál,
pontatlanul: az „r-hez tartozó” bal nullosztók balideált alkotnak.

Bizonyítás

Ha $xr = 0$ és $yr = 0$, akkor nyilván $(x \pm y)r = 0$.
Ha $xr = 0$ és $s \in R$, akkor pedig $(sx)r = s(xr) = s0 = 0$. $\square$

Elnevezés: Ez az r elem bal oldali annullátora.
Fontos szerepet játszik a balideálmentes gyűrűk leírásában.

Véges nullosztómentes gyűrű test

5.3.5. Tétel

Minden véges, nullosztómentes gyűrű test.

Véges nullosztómentes gyűrű test

5.3.5. Tétel

Minden véges, nullosztómentes gyűrű test.

Wedderburn tétele (6.7.13. Tétel, NB)

Minden véges ferdetest kommutatív.

Véges nullosztómentes gyűrű test

5.3.5. Tétel

Minden véges, nullosztómentes gyűrű test.

Wedderburn tétele (6.7.13. Tétel, NB)

Minden véges ferdetest kommutatív.

Nehéz tétel, a nagyon szép bizonyítás benne van a jegyzetben.

Véges nullosztómentes gyűrű test

5.3.5. Tétel

Minden véges, nullosztómentes gyűrű test.

Wedderburn tétele (6.7.13. Tétel, NB)

Minden véges ferdetest kommutatív.

Nehéz tétel, a nagyon szép bizonyítás benne van a jegyzetben.
Így elég belátni, hogy véges nullosztómentes gyűrű ferdetest.

Véges nullosztómentes gyűrű test

5.3.5. Tétel

Minden véges, nullosztómentes gyűrű test.

Wedderburn tétele (6.7.13. Tétel, NB)

Minden véges ferdetest kommutatív.

Nehéz tétel, a nagyon szép bizonyítás benne van a jegyzetben.
Így elég belátni, hogy véges nullosztómentes gyűrű ferdetest.

Emlékeztető (2.2.8. Gyakorlat)

Nullosztómentes gyűrűben érvényes az egyszerűsítési szabály:

Véges nullosztómentes gyűrű test

5.3.5. Tétel

Minden véges, nullosztómentes gyűrű test.

Wedderburn tétele (6.7.13. Tétel, NB)

Minden véges ferdetest kommutatív.

Nehéz tétel, a nagyon szép bizonyítás benne van a jegyzetben. Így elég belátni, hogy véges nullosztómentes gyűrű ferdetest.

Emlékeztető (2.2.8. Gyakorlat)

Nullosztómentes gyűrűben érvényes az egyszerűsítési szabály: ha $ac = bc$

Véges nullosztómentes gyűrű test

5.3.5. Tétel

Minden véges, nullosztómentes gyűrű test.

Wedderburn tétele (6.7.13. Tétel, NB)

Minden véges ferdetest kommutatív.

Nehéz tétel, a nagyon szép bizonyítás benne van a jegyzetben. Így elég belátni, hogy véges nullosztómentes gyűrű ferdetest.

Emlékeztető (2.2.8. Gyakorlat)

Nullosztómentes gyűrűben érvényes az egyszerűsítési szabály:
ha $ac = bc$ de $c \neq 0$,

Véges nullosztómentes gyűrű test

5.3.5. Tétel

Minden véges, nullosztómentes gyűrű test.

Wedderburn tétele (6.7.13. Tétel, NB)

Minden véges ferdetest kommutatív.

Nehéz tétel, a nagyon szép bizonyítás benne van a jegyzetben.
Így elég belátni, hogy véges nullosztómentes gyűrű ferdetest.

Emlékeztető (2.2.8. Gyakorlat)

Nullosztómentes gyűrűben érvényes az egyszerűsítési szabály:
ha $ac = bc$ de $c \neq 0$, akkor $a = b$.

Véges nullosztómentes gyűrű test

5.3.5. Tétel

Minden véges, nullosztómentes gyűrű test.

Wedderburn tétele (6.7.13. Tétel, NB)

Minden véges ferdetest kommutatív.

Nehéz tétel, a nagyon szép bizonyítás benne van a jegyzetben. Így elég belátni, hogy véges nullosztómentes gyűrű ferdetest.

Emlékeztető (2.2.8. Gyakorlat)

Nullosztómentes gyűrűben érvényes az egyszerűsítési szabály: ha $ac = bc$ (vagy $ca = cb$), de $c \neq 0$, akkor $a = b$.

Véges nullosztómentes gyűrű test

5.3.5. Tétel

Minden véges, nullosztómentes gyűrű test.

Wedderburn tétele (6.7.13. Tétel, NB)

Minden véges ferdetest kommutatív.

Nehéz tétel, a nagyon szép bizonyítás benne van a jegyzetben.
Így elég belátni, hogy véges nullosztómentes gyűrű ferdetest.

Emlékeztető (2.2.8. Gyakorlat)

Nullosztómentes gyűrűben érvényes az egyszerűsítési szabály: ha $ac = bc$ (vagy $ca = cb$), de $c \neq 0$, akkor $a = b$.

Bizonyítás: Ha $ac = bc$, akkor $(a - b)c = 0$.

Véges nullosztómentes gyűrű test

5.3.5. Tétel

Minden véges, nullosztómentes gyűrű test.

Wedderburn tétele (6.7.13. Tétel, NB)

Minden véges ferdetest kommutatív.

Nehéz tétel, a nagyon szép bizonyítás benne van a jegyzetben.
Így elég belátni, hogy véges nullosztómentes gyűrű ferdetest.

Emlékeztető (2.2.8. Gyakorlat)

Nullosztómentes gyűrűben érvényes az egyszerűsítési szabály:
ha $ac = bc$ (vagy $ca = cb$), de $c \neq 0$, akkor $a = b$.

Bizonyítás: Ha $ac = bc$, akkor $(a - b)c = 0$. Mivel $c \neq 0$,

Véges nullosztómentes gyűrű test

5.3.5. Tétel

Minden véges, nullosztómentes gyűrű test.

Wedderburn tétele (6.7.13. Tétel, NB)

Minden véges ferdetest kommutatív.

Nehéz tétel, a nagyon szép bizonyítás benne van a jegyzetben.
Így elég belátni, hogy véges nullosztómentes gyűrű ferdetest.

Emlékeztető (2.2.8. Gyakorlat)

Nullosztómentes gyűrűben érvényes az egyszerűsítési szabály: ha $ac = bc$ (vagy $ca = cb$), de $c \neq 0$, akkor $a = b$.

Bizonyítás: Ha $ac = bc$, akkor $(a - b)c = 0$. Mivel $c \neq 0$, a nullosztómentesség miatt $a - b = 0$. $\square$

Véges nullosztómentes gyűrűk (bizonyítás)

5.3.4. Lemma

Ha R nullosztómentes, $e \in R$, és van olyan $0 \neq r \in R$, melyre $er = r$,

Véges nullosztómentes gyűrűk (bizonyítás)

5.3.4. Lemma

Ha R nullosztómentes, $e \in R$, és van olyan $0 \neq r \in R$, melyre $er = r$, akkor e egységelem.

Véges nullosztómentes gyűrűk (bizonyítás)

5.3.4. Lemma

Ha R nullosztómentes, $e \in R$, és van olyan $0 \neq r \in R$, melyre $er = r$, akkor e egységelem.

Bizonyítás: Minden t-re $ter = tr$,

Véges nullosztómentes gyűrűk (bizonyítás)

5.3.4. Lemma

Ha R nullosztómentes, $e \in R$, és van olyan $0 \neq r \in R$, melyre $er = r$, akkor e egységelem.

Bizonyítás: Minden t-re $ter = tr$, az r-rel egyszerűsítve $te = t$.

Véges nullosztómentes gyűrűk (bizonyítás)

5.3.4. Lemma

Ha R nullosztómentes, $e \in R$, és van olyan $0 \neq r \in R$, melyre $er = r$, akkor e egységelem.

Bizonyítás: Minden t-re $ter = tr$, az r-rel egyszerűsítve $te = t$. Tehát e jobboldali egységelem.

Véges nullosztómentes gyűrűk (bizonyítás)

5.3.4. Lemma

Ha R nullosztómentes, $e \in R$, és van olyan $0 \neq r \in R$, melyre $er = r$, akkor e egységelem.

Bizonyítás: Minden t-re $ter = tr$, az r-rel egyszerűsítve $te = t$. Tehát e jobboldali egységelem. Speciálisan $re = r$.

Véges nullosztómentes gyűrűk (bizonyítás)

5.3.4. Lemma

Ha R nullosztómentes, $e \in R$, és van olyan $0 \neq r \in R$, melyre $er = r$, akkor e egységelem.

Bizonyítás: Minden t-re $ter = tr$, az r-rel egyszerűsítve $te = t$. Tehát e jobboldali egységelem. Speciálisan $re = r$. Ugyanezt balról csinálva kapjuk, hogy e bal egységelem is. $\square$

Véges nullosztómentes gyűrűk (bizonyítás)

5.3.4. Lemma

Ha R nullosztómentes, $e \in R$, és van olyan $0 \neq r \in R$, melyre $er = r$, akkor e egységelem.

Bizonyítás: Minden t-re $ter = tr$, az r-rel egyszerűsítve $te = t$. Tehát e jobboldali egységelem. Speciálisan $re = r$. Ugyanezt balról csinálva kapjuk, hogy e bal egységelem is. □

Bizonyítás (véges nullosztómentes gyűrű test)

Legyen $R = \{r_1, \ldots, r_n\}$ és $0 \neq r$.

Véges nullosztómentes gyűrűk (bizonyítás)

5.3.4. Lemma

Ha R nullosztómentes, $e \in R$, és van olyan $0 \neq r \in R$, melyre $er = r$, akkor e egységelem.

Bizonyítás: Minden t-re $ter = tr$, az r-rel egyszerűsítve $te = t$. Tehát e jobboldali egységelem. Speciálisan $re = r$. Ugyanezt balról csinálva kapjuk, hogy e bal egységelem is. $\square$

Bizonyítás (véges nullosztómentes gyűrű test)

Legyen $R = \{r_1, \ldots, r_n\}$ és $0 \neq r$. Ekkor $r_1 r, \ldots, r_n r$ a nullosztómentesség miatt csupa különböző elem.

Véges nullosztómentes gyűrűk (bizonyítás)

5.3.4. Lemma

Ha R nullosztómentes, $e \in R$, és van olyan $0 \neq r \in R$, melyre $er = r$, akkor e egységelem.

Bizonyítás: Minden t-re $ter = tr$, az r-rel egyszerűsítve $te = t$. Tehát e jobboldali egységelem. Speciálisan $re = r$. Ugyanezt balról csinálva kapjuk, hogy e bal egységelem is. □

Bizonyítás (véges nullosztómentes gyűrű test)

Legyen $R = \{r_1, \dots, r_n\}$ és $0 \neq r$. Ekkor $r_1 r, \dots, r_n r$ a nullosztómentesség miatt csupa különböző elem. Mivel R véges, minden elemét megkapjuk.

Véges nullosztómentes gyűrűk (bizonyítás)

5.3.4. Lemma

Ha R nullosztómentes, $e \in R$, és van olyan $0 \neq r \in R$, melyre $er = r$, akkor e egységelem.

Bizonyítás: Minden t-re $ter = tr$, az r-rel egyszerűsítve $te = t$.
Tehát e jobboldali egységelem. Speciálisan $re = r$.
Ugyanezt balról csinálva kapjuk, hogy e bal egységelem is. $\square$

Bizonyítás (véges nullosztómentes gyűrű test)

Legyen $R = \{r_1, \ldots, r_n\}$ és $0 \neq r$. Ekkor $r_1 r, \ldots, r_n r$ a nullosztómentesség miatt csupa különböző elem.
Mivel R véges, minden elemét megkapjuk.
Speciálisan $r = r_i r$ esetén a Lemma miatt $e = r_i$ egységelem.

Véges nullosztómentes gyűrűk (bizonyítás)

5.3.4. Lemma

Ha R nullosztómentes, $e \in R$, és van olyan $0 \neq r \in R$, melyre $er = r$, akkor e egységelem.

Bizonyítás: Minden t-re $ter = tr$, az r-rel egyszerűsítve $te = t$. Tehát e jobboldali egységelem. Speciálisan $re = r$. Ugyanezt balról csinálva kapjuk, hogy e bal egységelem is. □

Bizonyítás (véges nullosztómentes gyűrű test)

Legyen $R = \{r_1, \ldots, r_n\}$ és $0 \neq r$. Ekkor $r_1 r, \ldots, r_n r$ a nullosztómentesség miatt csupa különböző elem. Mivel R véges, minden elemét megkapjuk. Speciálisan $r = r_i r$ esetén a Lemma miatt $e = r_i$ egységelem. Továbbá $e = r_j r$ esetén r-nek balinverze r_j.

Véges nullosztómentes gyűrűk (bizonyítás)

5.3.4. Lemma

Ha R nullosztómentes, $e \in R$, és van olyan $0 \neq r \in R$, melyre $er = r$, akkor e egységelem.

Bizonyítás: Minden t-re $ter = tr$, az r-rel egyszerűsítve $te = t$. Tehát e jobboldali egységelem. Speciálisan $re = r$. Ugyanezt balról csinálva kapjuk, hogy e bal egységelem is. □

Bizonyítás (véges nullosztómentes gyűrű test)

Legyen $R = \{r_1, \ldots, r_n\}$ és $0 \neq r$. Ekkor $r_1 r, \ldots, r_n r$ a nullosztómentesség miatt csupa különböző elem.
Mivel R véges, minden elemét megkapjuk.
Speciálisan $r = r_i r$ esetén a Lemma miatt $e = r_i$ egységelem.
Továbbá $e = r_j r$ esetén r-nek balinverze r_j.
Ugyanezt a másik oldalról csinálva jobbinverzet kapunk. □